

O českobudějovické lékárně U bílého anděla

V Českých Budějovicích byla otevřena nová lékárna U sv. Mikuláše, zřízená v tzv. kanovníckých domech. Je další z lékáren, které ve městě vznikly v posledních desetiletích, zatímco staré lékárny se staletou tradicí nenávratně zanikly.

Čtenáře bude pravděpodobně zajímat, která z českobudějovických lékáren byla nejstarší a jaké byly její osudy. Rozsah článku bohužel umožňuje sledovat její historii jen do konce 18. stol.

Na lékárníka se nestudovalo

Nejstarší lékárna existovala ve městě již na konci 15. stol., neboť první známý lékárník Jan zemřel kolem r. 1507. Byl synem předního měšťana Jíry z Bohdalic, je muž patřil dům čp. 165 na severní straně náměstí. Je možné, že první apateka byla právě v tomto domě. Tehdy a ještě dlouho později se na lé-

kárníka nestudovalo, k výkonu povolání stačila úspěšná praxe v některé lékárně. Od přelomu 15. a 16. stol. mělo město také svého lékaře, který s lékárníkem někdy více, někdy méně spolupracoval.

Vynalezl prášek proti moru

Další známý apatekář se jmenoval Petr. Krátce byl majitelem domu čp. 364 na jižní straně náměstí, ale brzy jej směnili za dům čp. 16 na rohu Krajinské a Klášterní, dnes Piaristické ulice. Tam bylo sídlo lékárny již zcela jistě. Petr si získal dobrou pověst zhotovováním jakéhosi zeleného prášku proti moru, který v r. 1521 postihl celé jižní Čechy. Pro jeho lék si posílali zákazníci z širokého okolí města, zvláště z řad šlechty. Těch, kteří byli ochotni zaplatit za ochranu před nákazou nebo za vyléčení z nemoci, nebylo již tehdy málo. Lékárník Petr zemřel r. 1521 a bylo by jistě

ironií osudu, kdyby příčinou jeho smrti byl mor, proti němuž nabízel osvědčený medikament. Za svého života se dopracoval slušného majetku, jak prozrazují bohaté odkazy ve prospěch kláštera a farního kostela uvedené v závěti.

Apteka musela mít zázemí

Petrovým nástupcem se stal lékárník Jiří, snad jeho syn. Působil zřejmě jen krátce, neboť již po několika letech se objevil apotekář Wolfgang, manžel vdovy po Petrovi. Lékárna zůstávala stále v domě čp. 16. Tam také Wolfgang v r. 1535 zemřel.

Vdova Magdalena se znovu provdala za lékárníka Jana Czankla z Rožmberka. R. 1539 získal městské právo a o tři roky později koupil dům čp. 364, kam přenesl lékárnu. Od r. 1542 byl tento dům spojen s apotekou na déle než 400 let. Lékárna nemohla být kdekoliv, vyžadovala nezbytné zázemí, především sušárku a sklad léčivých rostlin, přípravu a prodejnu léků, což předpokládalo rozlehlý dům. Czankl zemřel r. 1555. Jím začíná dlouhá řada majitelů této lékárny, která skončila až po r. 1949.

Ještě za Wolfgangova života se připomíná apotekář Ondřej jako vlastník domu čp. 427 na rohu u vchodu do dominikánského kláštera. Pravděpodobně neměl vlastní officinu, ale mohl být v jistém vztahu k dominikánům. Zahrady s léčivými rostlinami a vlastní výroba léků bývaly v klášterech obvyklé a nepochybně tomu tak bylo i v Č. Budějovicích. R. 1546 koupil dům čp. 347 v Rožnovské ul. (dnes dr. J. Stejskala) lékárník Andre Gast. Nelze sice tvrdit, že byl totožný s apotekářem Ondřejem, ale je to pravděpodobné. O lékárně v tomto domě není však zmínka. R. 1555 získal Gast dům po Czanklovi a začal v něm provozovat lékárnické povolání. On dal domu dosud dochovanou renesanční fasádu s letopočtem 1569.

Apotekářem nepohodlný luterán

Od r. 1598 byl dalším majitelem lékárny Jan Angermann, jeden z českobudějovických luteránů, které se katolická městská rada snažila vypudit. Dříve než se jí to podařilo, lékárník zemřel a apoteku vedla vdova Eu-

Jan Hemmer byl synem lékárníka ve Frankfurtu nad Odrou. R. 1602 se stal majitelem domu na rohu Svinenské a Rožnovské ul. a zřídil v něm lékárnou U zlatého jednorožce, v níž vedle léků prodával i konfety a voskové svíce. Jeho bezprostředním nebo dalším nástupcem se stal Dionýz Michel, původem

vů proti Habsburkům, kdy město bylo plné cizího vojska. Z neklidného období třicetileté války zprávy o lékárně téměř chybějí, takže jeden či spíše dva majitelé nejsou známi.

Až po r. 1645 se připomíná lékárník Linhart Kammerer, po němž officinu převzal jeho syn Jiří Bernard. R. 1680 mu vznikla konkurence, když Karel František Dietrich, původem z Bavorska, získal dům čp. 8 na západní straně náměstí a otevřel v něm lékárnou U černého medvěda, která se udržela až do nedávné minulosti. V tu dobu vznikl asi pro starší lékárnou název U bílého anděla, aby je bylo možno rozlišovat. V písemnostech se však název objevuje poprvé až r. 1747.

Zámožní a vážení občané lékárníci

Následovali lékárníci Mikuláš de Spineis a jeho zeť Leopold Creilinger. Další lékárník Ondřej Ignác Götz měl v domě dvě lůžka navíc, pravděpodobně pro pacienty odjinud, tedy něco na způsob sanatoria. R. 1737 koupil lékárnou Jan Starc, původem Pražák. Byl prvním z místních lékárníků, který absolvoval odbornou zkoušku farmaceutické způsobilosti v Praze. Zemřel velmi mlád a na jeho místo nastoupil Jan Javorek, zeť již zmíněného de Spineis. R. 1747 získal lékárnou Jan Patsch, příslýš z Mikulova. Do konce 18. stol. následovali lékárníci Kašpar Caich, Josef Delbelli, Josef Mannlicher, Ignác Hollay, August Silvery a další. Lékárna jim vynášela a řadila je mezi zámožné a vážené měšťany, navenek to potvrdovalo členství v městské radě. Většina jich vlastnila pozemky nebo i hospodářství před hradbami. Kašparu Caichovi patřil svobodný dvůr v Markvarticích. V průběhu 19. a 1. poloviny 20. stol. se vystřídala celá řada dalších lékárníků, jejichž přehled však přesahuje možnosti tohoto článku.

Karel PLETZER

Jedna ze současných českobudějovických lékáren - U sv. Mikuláše v Kanovnické ulici.

Foto Alena DRÁBOVÁ

frozina. Ta se opět provdala a odešla za manželem do Tábora. Když jí muž brzy zemřel, vrátila se opět do Č. Budějovic. Městská rada prohlásila její odchod za rozvázání svazku s městem a nechtěla připustit, aby se opět ujala lékárny. Měla již vyhlédnutou náhradu, jejího bývalého pomocníka, který se srovnal s městem ve víře. Eufrozina hledala pomoc u císaře Rudolfa II. a ten se jí zastal. Městská rada přesto povolila zřízení druhé lékárny. K jejímu vzniku nevedl zvýšený počet obyvatel města, ale především důvody náboženské.

R. 1603 prodal dům lékaři Tomáši Leopoldu Langlettovi a tím tato lékárná opět zanikla.

Poklad stříbrných mincí

Eufrozina (pokud nejde o náhodnou shodu jména) se provdala poťetí za Mikuláše Fibicka, který vedl lékárnou ještě v r. 1620. Po něm následoval Jiří Seiferheldt, o jehož zámožnosti svědčí poklad stříbrných mincí, které byly v domě nalezeny r. 1911. Šlo o velký soubor tolarů, z nichž část pocházela z českobudějovické mincovny. Zazděny byly po povstání českých sta-